

Viite

Asia

Mitä on metsätalous ?

Asiasanat	VENÄJÄ, KESTÄVÄ METSÄTALOUS
Hoitaa UM	ITÄ-22
Hoitaa UE	MOS
Koordinoi	
Tiedoksi	ITÄ-01; ITÄ-02; ITÄ-23; ITÄ-24; ITÄ-25 BER; PET; PIE KTM; METSÄHALLITUS; METSÄNTUTKIMUSLAITOS; METSÄTEOLLISUUS RY; MMM/MEO; MTK; SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS; VM; VNK; YM

Lesnaja Gazetan päätoimittaja G. Nadareishvilin pyynnöstä kirjoitin lehteen Venäjän metsäpolitiikan näkymistä.

Venäjän metsäsektorin uudistuksessa on pohdittu liian vähän peruseriaatteita alkaen siitä, mitä on metsätalous markkinataloudessa. Onko se itsenäinen talouden ala, metsäteollisuuden aputoimiala vai vain metsäalueiden hallintoa ?

Metsälakiesityksen näkökulma painottuu talousmetsiin. Laajojen liiketoiminnan ulkopuolelle jäävien metsien uudesta toimintamallista ei paljoa kerrota. Yhteiskunnallisen metsätalouden periaatteiden kirjaaminen lakiin saattaisi helpottaa toimeenpanoa. Syrjäisissä metsissä ei ole toimivaa vaihtoehtoa valtion integroidulle luonnonvarahallinnolle.

Seuraavassa on Lesnaja Gazetassa No 54 10.07.04 julkaistun tekstini "Tšto takoe lesnoe hozjaistvo ? (Mitä on metsätalous ?)" suomenkielinen versio:

Venäjän metsäteollisuus yksityistettiin 1990-luvulla nopeasti muun teollisuuden tapaan. Metsät pysyivät valtion omistuksessa ja toiminta jatkui entiseen tyyliin. Vuoden 1997 metsälaki toi metsien käyttöön vuokrauksen. Metsien hyödyntämisen aste on pysynyt alhaisena ja valtion metsätulot eivät ole kehittyneet toivotulla tavalla. Myös puunkorjuuryritysten kannattavuus on heikko. Yleisesti puhutaan alan kriisistä ja etsitään keinoja ongelmien ratkaisemiseksi mutta valitettavasti kehitys on ollut hidasta.

Mielestäni uudistuksessa on pohdittu liian vähän peruseriaatteita alkaen siitä, mitä on metsätalous markkinataloudessa. Onko se itsenäinen talouden ala, metsäteollisuuden aputoimiala vai vain metsäalueiden hallintoa ? Neuvostoliiton aikana metsätalous oli lähinnä valtion budjetista rahoitettua tuotannollista toimintaa, jonka tuli turvata metsäteollisuuden raaka-aineen saanti. Toinen perinteinen tehtävä on metsänsuojelu.

Metsätalousliiketoiminta

Venäjän metsätaloudella ei ole ollut pitkään aikaan ei ole vielä tänäänkään selviä liiketaloudellisia tavoitteita. Yksityismetsissä on helpompi hahmottaa taloudelliset tavoitteet kuin valtion metsissä, koska siellä metsä on yleensä selvästi osa omistajan taloutta. Nykyisin lähes kaikissa maissa myös valtion metsätalous on organisoitu siten, että valtion metsät on jaettu liikeperiaatteella hoidettaviin talousmetsiin ja toisaalta muihin yhteiskunnallisia palveluja tuottaviin metsiin. Myös Venäjän metsien perinteinen pääryhmäjako on hieman tämän suuntainen. Talousmetsät ovat sellaisissa kasvu- ja menekkioloissa sijaitsevia metsiä, joiden hakkuista jää kiertoajan mittaan keskimäärin positiivista kantorahaa sen jälkeen kun toiminnan kaikki kustannukset on maksettu. Venäjän valtavasta metsäalasta ehkä alle puolet on talousmetsiä ja suurempi osa jäänee yhteiskunnallisten palvelujen tuotantoon. Koska liikeperiaatteella toteutettava metsätalous ja yhteiskunnallinen metsähallinto ovat erilaisia prosesseja, tulisikin jo kehittämisen alkuvaiheessa määritellä näiden toimintojen yleisluontoinen aluejako.

Talousmetsissä omistaja voi organisoida talouden harjoittamisen monelle tavalla. Päävaihtoehdot ovat hakkuuoikeuden luovutus (pystykauppa) tai puunkorjuun ja muun toiminnan toteutus omistajan oman organisaation työnä. Mahdollista on myös pitkäaikainen vuokraus tai konsessio, jossa omistajan toimivaltaa luovutetaan tietyillä ehdoilla enemmän ja pitemmäksi aikaa kuin muissa malleissa. Kaikissa vaihtoehdoissa kehitys on mennyt siihen suuntaan, että suuren osan töistä toteuttavat itsenäiset erikoistuneet urakoitsijat.

Vaikka metsäkompleksin tuloista valtaosa saadaan metsäteollisuuden korkean jalostusasteen tuotteista niin on välttämätöntä, että metsätalouden omat taloudelliset tavoitteet määritellään erillään metsäteollisuuden tavoitteista. Skandinaviassa myös metsäteollisuuden omat metsät ovat teollisuudesta erillisiä taloussubjekteja.

Metsätalouden tuloista valtaosa saadaan päätehakkuisia, jotka ovat metsätalouden sadonkorjuuvaihe. Päätehakkuiden tulee olla yksiselitteisesti metsänomistajan päätösvallassa voimassa olevien lakien ja normien puitteissa sillä muuten liikeperiaatteella toimiva metsätalous ei ole mahdollista. Kantorahatulot ja metsänuudistamisen vastuu kuuluvat omistajalle, joka myös päättää siitä kuka suorittaa puunkorjuun ja millä ehdoilla. Venäjällä vastuusuhteiden hahmottamista vaikeuttaa se, että perinteisesti puunkorjuu on metsäteollisuuden yksi toimiala. Metsäteollisuuden asema on ollut ennen sen raaka-aineperustaksi määritellyissä metsissä ja nyt vuokra-alueilla hyvin vahva suhteessa valtio-omistajaan ja näin omistajan vastuu on tavallaan jaettu. Tavoiteltavin vaihtoehto on metsäteollisuuden ja metsätalouden rakentava partner-suhde.

Myös päätehakkuiden ja kasvatushakkuiden käsittely erillisinä aiheuttaa ongelmia ja sekavuutta. Selvempi jako olisi kaupalliset hakkuut ja metsänhoidolliset toimet. Kaupallisista hakkuista jää nettotuloa mutta metsänhoidosta aiheutuu enemmän kustannuksia kuin saadaan tuloja. Ensimmäinen harvennus-hakkuu on tämän jaon rajakohtaan sijoittuva toimenpide. Metsätalouden ekologisoitumisen myötä lisääntyy valintahakkuiden osuus ja yhä perustellumpaa olisi kaikkien kaupallisten hakkuiden käsittely yhtenä ryhmänä.

Yhteiskunnallinen metsätalous

Metsien yhteiskunnallisia palveluja ovat mm. metsien positiivisten ympäristövaikutukset, biodiversiteetin säilyttäminen, virkistyspalvelut ja kulttuuriarvot. Talousmetsissä näiden toimintojen asettamat vaatimukset ovat metsätalousliiketoiminnan reunaehtoja. Taloustoiminnan ulkopuolella olevissa metsissä nämä palvelut ovat toiminnan päätavoitteita ja kyseessä on valtion budjetista rahoitettava luonnonvarojen hoito ja hallinto. Toki näistäkin metsistä kertyy hieman puunmyynti- ja muita tuloja mutta niillä pystytään kattamaan kustannuksista vain pieni osa. Metsätalouden ulkopuolella olevien metsien

hallinto voitaisiin usein toteuttaa yhdessä luonnonsuojelualueiden hallinnon ja metsästyshallinnon kanssa.

Metsälakiesitys

Viimeisteltävänä oleva metsälakiesitys selkeyttää metsätalousliiketoiminnan lähtökohtia. Perusasetelma näyttää olevan se, että liiketoimintaan sopivat metsät luovutetaan huutokaupan tuloksena yhtiöille kiinnityskelpoisilla pitkillä vuokrasopimuksilla, joihin liittyy metsänhoitopakko. Yksityisen metsänomistuksen periaate säilynee laissa mutta sen toteutus näyttää siirtyvän myöhempään vaiheeseen. On syytä todeta, että 99-vuoden vuokrasopimus on käytännössä lähellä omistusta velvoitteineen ja oikeuksineen. Lakiesityksen metsänhoitovelvoite on kirjoitettu vaativampaan muotoon kuin esimerkiksi Suomen metsälaissa. Tämä malli edellyttää, että puunkorjaaja pystyy nopeasti muuttumaan pitkäjänteisen kestävänsä metsätalouden harjoittajaksi. Venäjällä tämä muutos joudutaan tekemään muutamassa vuodessa. Suomessa se vaati parikymmentä vuotta.

Metsälakiesitys ei sulje pois valtion omaa metsätalousliiketoimintaa vaikka tarkastelun painopiste on ollut vuokraajien toiminnassa. Mielestäni valtion omaa metsäliiketoimintaa tulisikin kehittää tasavertaisena vaihtoehtona vuokrauksen rinnalla. Useammat toimintavaihtoehdot luovat kilpailua ja vievät kehitystä eteenpäin.

Uusi merkittävä käsite lakiesityksessä on metsäalue [lesnoj utšastok], joka voidaan ymmärtää metsäkiinteistöä vastaavaksi omistus- ja hallintayksiköksi eli kysymys on paljon pysyvämmästä asiasta kuin lyhytaikaisten vuokra-alueiden rajaaminen. Nyt olisi ainutlaatuinen mahdollisuus suunnitella etukäteen metsäkiinteistöjen rakennetta rajaamalla metsäalueet kulkuyhteyksien ja muiden tekijöiden suhteen mahdollisimman hyvin. Lähiajan hakkuumahdollisuudet ovat olleet tähän asti vuokra-alueiden muodostamisessa tärkein tekijä. Nyt alueet tulisi rajata metsätalouden pitkän aikavälin tavoitteita ajatellen.

Lakiesityksen näkökulma painottuu talousmetsiin. Laajojen liiketoiminnan ulkopuolelle jäävien metsien uudesta toimintamallista ei paljoa kerrota. Näyttää siltä, että hallinnon perusmalli olisi sama kaikkialla vaikka toisaalta väljät määrittelyt sallinevat alueellisen vaihtelun. Yhteiskunnallisen metsätalouden periaatteiden kirjaaminen lakiin saattaisi helpottaa toimeenpanoa. Syrjäisissä metsissä ei ole toimivaa vaihtoehtoa valtion integroidulle luonnonvarahallinnolle.

LIITTEET

1 kpl, sähköisenä liitteenä teksti venäjäksi